

process of initiation to the regional culture of all age groups in the territory, not only included in the educational process. Under these conditions, increases the need for active transition to continuous regional cultural interaction. This is due to the fact that the continuity of the process provides a holistic impact of regional cultural values on the person throughout life in the course of its development, involvement in the introduction to the regional culture of the various age groups close or familiar people, continuous education of active life position of man in relation to Me and culture of their region, the desire of the person to realize himself as a creative person.

Keywords: the history of regional culture, teacher training education, continuing education, personality.

Подано до редакції 16.08.13

УДК: 378.1+37.01+371

В. В. Ткаченко

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ «ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

У статті розглядаються основні аспекти поняття «здоров'язбережувальні технології», висвітлено такі його складові, як здоров'я, здоров'я людини, здоров'язбереження. Проводиться аналіз основних чинників погіршення здоров'я молоді.

Ключові слова: здоров'я, здоров'я людини, здоров'язбереження, технології.

Постановка проблеми. Однією з якостей, необхідних в освоєнні життєвої та соціальної компетентності, а значить і успішної діяльності в майбутньому є бережливе ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших як до найвищої цінності. Здоров'я – поняття багатопланове. Це не лише відсутність хвороб, а й комфортне психологічне самопочуття, гарний настрій, високий рівень пристосування, благополуччя. Тобто це гармонійне поєднання фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я як результат самодисципліни, самопізнання, самореалізації на основі стійкої потреби бути здоровим. Більшу частину доби дитина проводить у школі. Тож основним завданням процесу навчання є не тільки навчити, сформувати повноцінні вміння та навички, розвинути творчий потенціал, а й максимально зберегти здоров'я учнів. Цьому допомагає використання в навчально-виховному процесі здоров'язбережувальних технологій [4].

Зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Відомо, що криза здоров'я дітей, підлітків та молоді в Україні загрожує національній безпеці, економічному та соціальному розвитку, обороноздатності країни. Масштаби і наслідки порушення здоров'я нових поколінь населення величезні. Ці проблеми лежать у сфері життєвих інтересів суспільства, сім'ї, особистості. Для дітей і молоді основними складовими елементами здорового способу життя є раціональне харчування, рухова активність, загальнозміцнюючі й антистресові заходи, повноцінний відпочинок, висока медична активність – все це входить до здоров'язбережувальних технологій. У сучасних складних соціально-економічних умовах відсутність цих елементів у поведінці значної частини молоді є фактором ризику виникнення захворювань.

Отже, здоров'язбережувальні технології є однією з основних рушійних сил у педагогічному процесі для

забезпечення покращення та збереження здоров'я учнів і підростаючого покоління нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми. Однією з основних особистісних функцій людини є відношення до власного здоров'я як до найголовнішого фактору впровадження життєвих цілей. Тому здоров'язбережувальні технології є основними чинниками для покращення, зміцнення та збереження здоров'я людини. Проблема зміцнення та збереження здоров'я особистості широко висвітлюється у працях психологів, медиків, соціологів (Г. Зайцев, В. Клімова, С. Свириденко, Т. Сущенко та ін.).

Виділення невирішених частин із теми дослідження. Від стану здоров'я підростаючого покоління залежить благополуччя і розвиток суспільства. Однак в останні десятиріччя спостерігається помітна тенденція до погіршення здоров'я дітей. Найбільш вагомими чинниками цього процесу вважаємо екологічні проблеми; неякісне харчування; зниження рівня життя сімей, медичного обслуговування; прискорення темпу життя й зростання психологічного та емоційного навантаження на дітей, починаючи з дошкільного віку, тощо. У контексті зазначеного вище актуалізується завдання забезпечення здоров'язбережувального освітнього процесу та життєдіяльності дітей у дошкільних навчальних закладах та сім'ях, формування в дошкільників здоров'язбережувальної компетентності. Реалізації поставленого завдання, на нашу думку, сприяє впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес дошкільних навчальних закладів [1].

Мета статті – розглянути основні аспекти поняття «здоров'язбережувальні технології», проаналізувати такі його складові як здоров'я, здоров'я людини, здоров'язбереження. Проводиться

аналіз основних чинників погіршення здоров'я молоді.

Виклад основного матеріалу. Збереження здоров'я і життя людини, привертало увагу людства на різних етапах його розвитку. Новітні дослідження феномена «здоров'я людини» зазначили обмеженість суто медичного підходу, що трактує здоров'я як відсутність хвороби [3].

В. Клімова та С. Кудрявцева вважають, що «здоров'я індивіда може бути визначене як стан організму людини, який забезпечує повноцінне й ефективне виконання нею соціальних функцій» [6, с.11].

У своїй праці Г. Апанасенко зазначає що «здоров'я людини – це її здатність зберігати відповідно до віку стійкість в умовах різких змін кількісних та якісних параметрів триєдиного потоку сенсорної, вербальної і структурної інформації» [3].

Дослідник Г. Апанасенко також наголошує на тому, що здоров'я є дуже складною категорією, виокремлює біосоціальний аспект явища, стосовно до якого здоров'я відноситься до результату взаємодії людини з навколишнім середовищем, провідних мотивів його життєдіяльності, умов його існування і світовідчуття у цілому. На думку науковця, «здоров'я – динамічний стан людини, що визначається резервами механізмів самоорганізації її системи (стійкістю до впливу патогенних чинників і здатністю компенсувати патологічний процес), характеризується енергетичним, пластичним та інформаційним (регуляторним) забезпеченням процесів самоорганізації, а також є основою прояву біологічних (виживання – збереження особи, репродукція – продовження роду) і соціальних функцій. Інтеграція всіх рівнів організації людини дає можливість індивідові виконувати свої біологічні й соціальні функції, що можна трактувати як прояв здоров'я. Чим вище здатність індивіда реалізувати свої біологічні й соціальні функції, тим вище рівень його здоров'я» [3, с. 19]. Поняття «здоров'я», не можна визначити, не беручи до уваги діяльність людини, особливості її середовища та соціальне значення.

Під трактуванням терміну «здоров'язбереження» розуміємо процес зміцнення та збереження здоров'я, спрямований на перетворення емоційної та інтелектуальної сфер особистості учня, підвищення ціннісного ставлення до особистого здоров'я і здоров'я інших, загальне усвідомлення молоддю особистої відповідальності за власне здоров'я.

Науковець В.Ковалько, у сфері педагогіки здоров'язбереження зазначає, що мета здоров'язбережувальної технології – забезпечити учневі можливість збереження здоров'я, розвивати у нього необхідні навички, знання й уміння здорового спосо-

бу життя, навчити його використовувати отримані знання та вміння у повсякденному житті [7].

У понятті «здоров'язберігаючі технології» основне смислове навантаження несе термін «здоров'язбереження». Це означає, що, спираючись на сутнісні ознаки освітніх технологій, маємо конкретизувати їх зміст в особливому ракурсі крізь призму поняття «здоров'язбереження» та близьких до нього термінів «здоров'я» і «здоровий спосіб життя».

У педагогічному феномені здоров'язбереження є соціально-освітньою, поліфункціональною системою, в основу якої положено гуманістичні, аксіологічні, інструментальні, спонукальні та просвітительські фактори. Визначаючи сутність поняття «здоров'язбережувальна технологія», можемо стверджувати, що «це послідовна цілеспрямована система взаємодії суб'єктів педагогічного процесу, що включає науково обґрунтовані форми, методи, способи формування і збереження здоров'я, сукупність психолого-педагогічних методів і прийомів роботи з дітьми, підходів до реалізації проблем, пов'язаних із оздоровленням і спрямована на створення умов для збереження і зміцнення здоров'я, а також усвідомлення педагогом цінності власного здоров'я та здоров'я вихованців» [5, с. 31].

«Здоров'язбережувальні технології умовно поділяються на дві великі групи – здоров'язберігаючі – ті, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в школі, та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних вимог), відповідності навчального та фізичного навантаження можливостям дитини; і здоров'яформуючі технології, спрямовані на зміцнення фізичного здоров'я молоді, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я» [8, с.350].

Висновки з дослідження. Таким чином, спираючись на аналіз викладених вище поглядів учених, під здоров'язбережувальними технологіями ми розуміємо різнопланові властивості особистості, що мають складну, багаторівневу структуру та системну організацію, яка визначає здоров'язбережувальний характер, що сприяє збереженню основних складових здоров'я молоді, а особливо фізичного здоров'я.

Метою усіх здоров'язбережувальних технологій є навчити учнів використовувати отримані знання в повсякденному житті та сформувані в них всі необхідні навички, уміння та знання щодо здорового способу життя.

Тож, можемо зазначити, що здоров'язбережувальні технології сприяють покращенню якості педагогічного процесу, його модифікації, толерантності і гнучкості до різних організаційних форм і видів діяльності студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрищенко Т. Здоров'язбережувальні технології як засіб формування

здоров'язбережувальної компетентності в дитячому дошкільному віці [Електронний ресурс] / Т. Андри-

щенко // Гуманітарний вісник. Педагогіка. - 27. - Режим доступу: http://archyve.nbuu.gov.ua/portal/sots_hum/hvpkhdpy/2012/27/6_10.PDF

2. Апанасенко Г. Л. Превентивна медицина. Ч. I: Основи валеології / Г. Л. Апанасенко // Медичний всесвіт. - 2002. - Ред 1-2. - Т. 2. - С. 2 - 24

3. Апанасенко Г. Л. Валеологія як наука / Г. Л. Апанасенко, Л. А. Попова // Валеологія. - 1996. - Ред 1. - С. 4-9.

4. Ващенко О.М. Особливості навчання учнів в умовах здоров'язбережувальної педагогіки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ippo.org.ua/files/novyny/...2011/.../2.doc.

REFERENCES

1. Andriuschenko, T. *Zdoroviazberezhivalni tekhnologii yak zasib formuvannia zdoroviazberezhivalnoi kompetentnosti v dytiachomu doshkilnomu vitsi [Health-saving technology as a source of preschoolers' health-saving competence]*. (n.d.). archyve.nbuu.gov.ua. Retrieved from http://archyve.nbuu.gov.ua/portal/sots_hum/hvpkhdpy/2012/27/6_10.PDF [in Ukrainian].

2. Apanasenko, H.L. (2002). Preventyvna medytsyna [Preventive Medicine]. *Medychnyi vsesvit – Medical Universe*. (Vols. 2), (pp. 2-24). [in Ukrainian].

3. Apanasenko, H.L. (1996). Valeolohiia yak nauka [Valeology as a science]. *Valeolohiia – Valeology*, 1, 4-9 [in Ukrainian].

4. Vaschenko, O.M. *Osoblyvosti navchannia uchniv v umovakh zdoroviazberezhivalnoi pedahohiky [Features of students learning in terms of health-saving pedagogy]*. (n.d.). ippo.org.ua. Retrieved from www.ippo.org.ua/files/novyny/...2011/.../2.doc [in Ukrainian].

5. Гаращенко Л. В. Педагогічні умови застосування здоров'язбережувальних методик виховання в дошкільному закладі / Л. В. Гаращенко // Збірник наукових праць. - 2010. - .4. - С. 27-34.

6. Клімова В. І. Людина та її здоров'я / В. І. Клімова. - М.: Знання, 1985. - 192 с.

7. Ковалко В. Здоров'язберігаючі технології в початковій школі. 1-4 класи / В. Ковалко. - М.: «ВАКО», 2004. - 296 с.

8. Юнак А. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до впровадження здоров'язберігаючих технологій на уроках з лижної підготовки / А. Юнак // Гуманітарний вісник. - 2011. - 27. - С. 348-352.

5. Haraschenko, L.V. (2010). *Pedahohichni umovy zastosuvannia zdoroviazberezhivalnykh metodyk vykhovannia v doshkilnomu zakladi [Pedagogical conditions of application of health-saving methods in pre-schools institutions]*. *Zbirnyk naukovykh prats – Collection of scientific papers*, 4, 27-34 [in Ukrainian].

6. Klimova, V.I. (1985). *Liudyna ta yii zdorovia [Man and his health]*. Moscow: Znannia [in Ukrainian].

7. Kovalko, V. (2004). *Zdoroviazberihaiuchi tekhnologii v nachalnoi shkoli. 1-4 klasy [Health preserving technology at primary schools. 1-4 grades]*. Moscow: "VAKO" [in Ukrainian].

8. Yunak, A. (2011). *Pidhotovka maibutnykh vchyteliv fizychnoi kultury do vprovadzhenia zdoroviazberihaiuchykh tekhnologii na urokakh z lyzhnoi pidhotovky [Training future physical culture teachers to introduction of health-saving technologies ski training classes]*. *Humanitarnyi visnyk – Humanitarian Bulletin*, 27, 348-352 [in Ukrainian].

В. В. Ткаченко

ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ ПОНЯТИЯ «ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЕ ТЕХНОЛОГИИ»

В статье рассматриваются основные аспекты понятия «здоровьесберегающие технологии», освещены такие его составляющие как здоровье, здоровье человека, здоровьесбережение. Проводится анализ основных факторов ухудшения здоровья молодежи.

Ключевые слова: здоровье, здоровье человека, здоровьесбережение, технологии.

V. V. Tkachenko

MAIN ASPECTS OF CONCEPT "HEALTH-SAVING TECHNOLOGY"

The article discusses the main aspects of the concept of "health saving technology" dealing with its constituents as health, human health and health saving. The analysis of the main factors worsening health of young people is represented. One of the qualities needed in the development of life and social competence and thus a successful business in the future is the attitude towards the health of youth and the health of others as the highest value. Health is a multifaceted concept. It is not just the absence of disease, but also the psychological well-being, comfort, good mood, high levels of adaptation and well-being. That is a harmonious combination of physical, mental, spiritual and social health as a result of self-discipline, self-knowledge, self-based sustainable needs to be healthy. Most of the day a child spends at school. Therefore, the main task of the learning process is not only to teach, to form complete skills, to develop creativity, but also to preserve the health of students. The "health saving technology" is helpful to use in the educational process. Thus, based on the analysis of different views of scientists, "health saving technology" refers to us as the diverse properties of the individual with a complex, multi-layered structure and organization of the system that determines health saving nature that promotes conservation of the main components of the health of young people, and espe-

cially physical health. The purpose of all "health saving technologies" is to teach students how to use their knowledge in everyday life and educate them the necessary skills, abilities and knowledge of healthy living. Therefore, we can note that "health saving technology" improves the quality of teaching process and its modification, tolerance and flexibility in different organizational forms and activities of students.

Keywords: health, human health, health saving technology.

Подано до редакції 07.08.13
